

بنام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برگزارد

اصول استراتژی در شطرنج

نویسندگان: لو آلبرت - سام پالاتنیک

ترجمه: علی قائم مقامی

انتشارات فرزین

۱۳۸۹

سرشناسه : آلبورت، لی یف، ۱۹۴۶ - م.

Aburt, Lev

عنوان و نام پدیدآور : اصول استراتژی در شطرنج/نویسندگان لو آلبورت، سام پالاتنیک : ترجمه علی قائم مقامی.

مشخصات نشر : تهران: فرزین، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری : ۲۱۴ ص.: مصور.

شابک : ۴۵۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۷-۱۲-۰

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : عنوان اصلی: Chess Strategy for tournament player

موضوع : شطرنج-- بازی ها

موضوع : شطرنج-- راهنمای آموزشی

شناسه افزوده : پالاتنیک، سام، ۱۹۵۰-م./قائم-مقامی، علی، مترجم/ Palatnik, Sam

رده بندی کنگره : ۱۳۸۹ ۶۱۴۵۲/۱۴۵

رده بندی دیویی : ۷۹۴/۱۰۷

شماره کتابشناسی ملی : ۲۱۴۴۸۲۵

فرزین

انتشارات فرزین

اصول استراتژی در شطرنج

نویسندگان: لو آلبورت - سام پالاتنیک

ترجمه: علی قائم مقامی

طراح جلد: نازنین بختیاری

ناظر فنی: بهنام یوسفی

چاپ و صحافی: طیف‌نگار

شمارگان: ۱۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول

بها: ۴۵۰۰ تومان

ISBN:978-600-5017-12-0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۷-۱۲-۰

انتشارات فرزین: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

تلفن کتابفروشی: ۰۶ ۴۶ ۲۴ ۶۶ دفتر مرکزی: ۰۹ ۴۸ ۴۱ ۶۶

صفحه	عنوان
۴	پیشگفتار
۵	مقدمه مترجم
۸	مقدمه نویسنده
۱۱	فصل اول: فیل خوب و فیل بد
۲۵	فصل دوم: فیل های ناهماهنگ
۴۵	فصل سوم: خارج کردن سوار حریف از صحنه عملیات
۵۹	فصل چهارم: وقتی فیل قویتر از اسب است
۶۷	فصل پنجم: وقتی اسب قویتر از فیل است
۸۱	فصل ششم: دو فیل
۹۵	فصل هفتم: نبرد در قطره های بزرگ
۱۱۱	فصل هشتم: ستون ها و قطره های باز
۱۳۹	فصل نهم: خانه های ضعیف و قوی
۱۵۱	فصل دهم: مجموعه خانه های ضعیف
۱۷۱	فصل یازدهم: پیاده های قوی و ضعیف
۱۹۱	فصل دوازدهم: اهمیت مرکز
۲۱۴	سخن آخر
۲۱۵-۲۱۶	معرفی نویسنده

پیشگفتار

با توجه به اینکه دربارهٔ استراتژی در شطرنج کتاب‌های کمتری نوشته و ترجمه شده است (در مقایسه با مراحل شروع بازی و آخر بازی) ترجمهٔ این کتاب برای پیشرفت شطرنج نوجوانان کشور عزیزمان ضروری به نظر می‌رسد.

یادگیری استراتژی، وسعت و اهمیت آن نقش بسیار مهمی در بازی شطرنج بازان دارد.

نمونه‌های مورد بحث در این کتاب کاملاً کاربردی بوده و در اکثر بازی‌ها دیده می‌شود. نویسندگان این کتاب چندین فصل را به وضعیت سوارها اختصاص داده‌اند. مطالعه این فصل‌ها در پیشرفت و ارتقاء توانایی‌های ارزیابی شطرنج بازان نقش به سزایی دارد.

نمونه‌هایی که در این کتاب آورده شده از وضعیت‌ها و بازی‌های کلاسیک بزرگان شطرنج جهان است و از مهمترین نقاط قوت این کتاب نمونه‌هایی است که مربوط به سال‌های پیش از ۱۹۹۶ است. از سال ۱۹۹۶ به بعد کامپیوترها نقش عمده‌ای در بازی بازیکنان بزرگ جهان داشته‌اند که به نوبه خود، در راستای پیشرفت شطرنج جهان، مهم و با اهمیت بوده است. اما برای شطرنج‌بازان نوجوانان کشور، یادگیری تاریخ و بازی‌های کلاسیک شطرنج به عنوان بخشی از علم و طرز تفکر اساتید بزرگ و آگاهی به طرز نگرش آنها نسبت به وضعیت‌ها، باید در اولویت امر آموزش باشد. خوشبختانه این نگرش در این کتاب رعایت شده است.

مطالعه این کتاب سودمند را به شطرنج بازان نوجوانان که سعی در ارتقاء دانش استراتژیکی خود دارند، توصیه می‌کنم.

هاملت تومانیان

استاد فدراسیون جهانی شطرنج

بدون شک تجهیز سخت افزاری و نرم افزاری بازیکنان و مربیان شطرنج از شروط لازم برای رسیدن شطرنج کشورمان به قله های موفقیت می باشد. کتاب های مورد تایید و مطابق با استاندارد از جمله تجهیزات نرم افزاری لازم برای بازیکنان کشور و بخصوص بازیکنان رده های پایه می باشد. به نظر این جانب که ۳۰ سال را در عرصه شطرنج گذارنده ام یکی از کاستی ها، کتب تالیفی و یا ترجمه شده در خصوص «استراتژی شطرنج» می باشد. اگرچه تا کنون تلاش های ارزشمندی در این راستا صورت پذیرفته است ولی جای خالی کتابی که به شکل شیوا برای بازیکنان آماتور شطرنج کشورمان تالیف شده باشد، حس می شد و بنده پس از جستجوی فراوان کتاب حاضر را که از تالیفات استاد بزرگ شهیر آمریکایی «لو آلبرت» و استاد بزرگ «سام پالاتنیک» می باشد، انتخاب نمودم. یکی از دلایل این انتخاب همان طور که خواهید دید ارائه مثال های بسیار آموزنده و قابل درک برای نسل نوپای شطرنج می باشد. به نحوی که پس از مطالعه هر مبحث و مثال های متعدد شطرنج بازان عزیز مفهوم و ایده های استراتژی مورد استفاده را بخوبی فرا می گیرند. امیدوارم با ترجمه این کتاب ارزشمند، گامی هر چند ناچیز در موفقیت آینده سازان میهن عزیزمان برداشته باشم. لازم به یاد آوری است که این کتاب، ترجمه کتاب «Chess Strategy for Tournament Player» می باشد که با توجه به این که ممکن بود این عنوان، شطرنج بازان عزیز را دچار ابهام سازد، کتاب تحت عنوان «اصول استراتژی در شطرنج» به خوانندگان ارائه گردیده است. در ترجمه کتاب حاضر سعی شده است از شیوا ترین و رایج ترین واژگان در شطرنج استفاده شده و از بکارگیری اصطلاحات گنگ و یا واژگان غیر متداول خودداری گردد. در ضمن با توجه به این که دیاگرام اول بازی شماره ۵۵ کتاب به زبان اصلی دارای اشکال می باشد از ترجمه این قسمت خودداری شده است بنابراین بازی شماره ۵۵ و دیاگرام های ۲۴۷ تا ۲۵۱ در این کتاب موجود نیست اما به جهت سهولت کار و یا احیاناً انطباق مطالب ترجمه شده با کتاب به زبان اصلی شماره دیاگرام های کتاب عیناً همان شماره دیاگرام های کتاب مرجع می باشد.

در این جا برخورد لازم می دانم از راهنمایی ها و کمک های جناب آقای هاملت تومانیان استاد فدراسیون جهانی شطرنج که از اساتید برجسته کشورمان می باشند

و زحمت مقدمه آغازین کتاب را نیز بر عهده گرفتند تشکر و سپاسگزاری کنم .
همچنین جا دارد تا از رهنمود ها و کمک های بی دریغ جناب آقای غیائی مدیر
محترم انتشارات فرزین که انتشار این کتاب ارزشمند را متقبل شدند نیز قدردانی
کنم .

پیشاپیش از کلیه عزیزان شطرنج باز و بخصوص مربیان زحمتکش این رشته علمی
در خواست می کنم هرگونه انتقاد و یا پیشنهاد خود را با پست الکترونیکی زیر در
میان بگذارند .

Ghaemmaghani_ali@yahoo.com

تارنمای ما :

Iranianchess.com

هدف این کتاب کاملاً عملی این است که به شما نشان دهد چگونه در وسط بازی به نحو صحیح بازی کنیم. ما این کار را با آشنا کردن شما با اصول استراتژی شطرنج و نشان دادن قواعد بازی پوزیسیونی با مثال های مدرن و کلاسیک، انجام می دهیم.

روش هایی را که از این کتاب یاد می گیرید (صرف نظر از علاقه شما خواه به پوزیسیون های آرام، پوزیسیون های مخاطره آمیز و یا وضعیت های حاد تاکتیکی) می تواند اساس موفقیت های آینده شما در شطرنج باشد.

بطور قابل توجهی، استراتژی مورد شرح و بررسی در این کتاب قابل استفاده در تمام مراحل شطرنج اعم از شروع، وسط و آخر بازی می باشد (با توجه به اهمیت امروزی بر همه نوع کتب تخصصی می توانیم ادعا کنیم که ما سه کتاب را در یک کتاب عرضه کرده ایم) صرف نظر از سبک های مراحل شروع بازی و یا ارزیابی موقت به ویژه در پوزیسیون های حاد، اطلاعات این کتاب به نحو موثری می تواند بازی شما را شکل دهد. این کتاب چکیده قرن ها دانش استراتژیک عملی در شطرنج در ۱۲ فصل است.

اصول بازی استراتژیک و یا پوزیسیونی مدرن، تئوری های اولین قهرمان شطرنج جهان، ویلهلم اشتاینیتز، می باشد. ایده های او بعد ها بوسیله تاراش، نیمزوویچ، کاپابلانکا، آلخین، ایوه، بوتوینیک، فیشر، کارپف، کاسپاروف و بسیاری از شطرنج بازان دیگر تکمیل گردید.

قبل از هر چیز اجازه دهید اصطلاحاتی را تعریف کنیم. این تعاریف انعطاف ناپذیر نیستند اما عبارات مفیدی هستند و به تنهایی مفاهیم استراتژیکی مهمی را نشان می دهند.

همه عملیات باید با یک هدف مشخص (قصد حمله) در ذهن صورت پذیرد. شنا کردن بدون هدف آشفستگی استراتژیک می باشد. استاد بزرگ آرون نیمزوویچ

طرح، مجموعه ای دیداری از مراحل است که رسیدن به هدف را امکان پذیر می سازد. آموختن طرح ریزی برای هر بازیکنی که می خواهد بهتر شود لازم است. در واقع، یکی از جذابیت های شطرنج روشی است که در آن به ما می آموزد پیش بینی و طرح ریزی کنیم.

استراتژی، هنر ساختن طرحی جامع است. اغلب این حقیقت که طرح ریزی استراتژیک صحیح انتخاب اهداف را تحمیل می کند، کم اهمیت نشان داده می شود. استراتژی « طرح بزرگ » برای بازی است. به عبارت دیگر، استراتژی برعکس تاکتیک است که بکارگیری سری کوتاهی از حرکات اجباری برای رسیدن سریع به یک پوزیسیون بهتر می باشد. کلمات پوزیسیونی و استراتژیک اغلب متناوباً مورد استفاده قرار می گیرد.

اولین مرحله در ایجاد استراتژی مناسب ارزیابی صحیح پوزیسیون می باشد. در ابتدا همه ما چالش ارزیابی جامع را گیج کننده و ترسناک می پنداریم. این کتاب طوری تدوین شده است که رازهای بررسی های پوزیسیونی را آشکار کند. ما بسیار خوش اقبالیم چراکه نتایج استاد بزرگانی را در اختیار داریم که به ما نشان می دهد چطور پوزیسیون ها را به شکلی منطقی و از روی اسلوب ارزیابی کنیم.

روش ارزیابی پوزیسیون ابتدا توسط اشتاینیتز و در قرن نوزدهم بنیان گذاشته شد. او در ابتدا پوزیسیون را به چند عنصر تقسیم می کرد. در مرحله بعدی عناصر پوزیسیون های سفید و سیاه را مقایسه کرده و آن گاه با اظهار عقیده اش طرحی را می ریخت و در نهایت بدنبال یک حرکت بخصوص می گشت. اشتاینیتز بر اساس دانش پیشینیان و هم دوره هایش و هم چنین تجربه خویش، عناصر پوزیسیونی را به شرح ذیل طبقه بندی کرد:

- ۱- گسترش
- ۲- فعالیت
- ۳- کنترل مرکز
- ۴- وضعیت شاه ها
- ۵- خانه های قوی و ضعیف هر دو طرف
- ۶- ساختار پیاده ای
- ۷- اکثریت پیاده ای جناح وزیر
- ۸- ستون های باز
- ۹- « دو فیل » در مقابل « اسب و فیل »
- و یا « دو اسب »

عناصر فوق هنوز هم اصول استراتژی برای بازیکنان مسابقات را تشکیل می دهند. درک این عناصر ایده های استراتژیک شما را غنی ساخته و وسعت می بخشد و به علاوه شالوده درک عمیق اصول و قواعد شطرنج را بنا می گذارد.

بر اساس این عناصر، بازیکن شطرنج می تواند یک پوزیسیون را ارزیابی کرده و طرح استراتژیکی را پایه ریزی کند. ارزیابی باید با محاسبه دقیق واریاسیون ها تأیید شود. وسعت این واریاسیون ها بستگی به ویژگی پوزیسیون دارد. نقاط قوت و ضعف هر

طرف می تواند با امتیاز های مثبت و منفی طرف مقابل تعدیل شود و در این مورد می توانیم ادعا کنیم بازی متعادل است . اما اگر پوزیسیون بازیکن طرف مقابل امتیاز مثبت کافی برای جبران نداشته باشد ، برای مثال : کنترل حریف بر ستون باز ، آن گاه می توانیم نتیجه بگیریم که حریفش وضعیت بهتری دارد .

وقتی یک بازیکن درک عمیق و خوبی دارد و اهمیت نسبی آنها را درک می کند ، می تواند به طور صحیحی پوزیسیون را ارزیابی کرده و طرح استراتژیکی را بریزد . ما امیدواریم تا خوانندگان خود را متقاعد کنیم که تصویر واقعی پوزیسیون با پیاده ها تعیین می شود . جایگاه پیاده ها می تواند طرح عملیات را پیشنهاد کند . اغلب حرکات آنها قصد ندارند تا تهدیدی را ایجاد و یا دفع کنند بلکه می خواهند پوزیسیون را مستحکم کنند .

بررسی ما از استراتژی به ۱۲ فصل تقسیم شده است که به ترتیبی متفاوت بیشتر عناصر اصلی اشتاینیتز را در بر می گیرد . ما در مورد گسترش و وضعیت اسب ها بحثی نمی کنیم . این موضوعات در جلد ۴ از مجموعه دوره های جامع شطرنج ، شاه در قتلگاه ، آورده شده اند .

چهار قانون استراتژی اشتاینیتز

۱- حق حمله متعلق به کسی است که برتری پوزیسیونی دارد و آن طرف نه تنها حق حمله دارد بلکه ملزم به این کار است در غیر این صورت برتری او از بین خواهد رفت . حمله باید بر خانه ضعیف پوزیسیون حریف متمرکز شود.

۲- در یک پوزیسیون بد ، مدافع باید آماده دفاع بوده و [مساوی] توافقی کرده و یا سایر اقدامات مثل ضد حمله را انجام دهد .

۳- در یک پوزیسیون متعادل ، حریف ها باید مانور دهند و سعی بر رسیدن به پوزیسیونی کنند که در آن آنها برتری دارند . اگر هر دو به طور صحیح بازی کنند ، پوزیسیون متعادل ، برابر باقی می ماند .

۴- برتری می تواند قابل توجه باشد (برای مثال : رخ در عرض هفتم) و یا مجموعه ای از برتری های کوچک باشد . هدف طرف قوی تر این است که برتری را حفظ کرده و برتری های موقت را به دائم تبدیل کند .

لو آلبرت